

Aranylótusz, meg a többiek

Szép asszonyok egy gazdag házban

A tizenhatodik századi ismeretlen kínai szerző alkotása magyarul is népszerű évtizedek óta, németből készült fordításban. Alapjául Franz Kuhn fordítása-átdolgozása szolgált, amely igyekezett az európai ízlés számára helyenként idegennek és túl terjengősnek ható szöveget a közönség számára élvezhetővé tenni.

A Kuhn-féle német kiadás – a többi nyugati nyelvű fordításhoz hasonlóan – az eredeti mű címét (magyar átírásban: *Csin, Ping, Mej*) viseli. Ez három női névnek, a regény szereplői nevének egy-egy darabja (Aranylótusz: Pan *Csin-lien*, Porcelán: Li *Ping*, Tavaszvirág/Szilvavirág: Pang *Csun-mej*), egyben tudós szójáték. Ha le akarnánk fordítani, magyar címe első közelítésben *Arany* (vagy: *aranyos*) *vázában szilvavirág* lehetne. A kínai hagyomány lehetőségei szerint járt el Tőkei Ferenc sinológus – akkoriban a magyar fordítást közreadó Európa Könyvkiadó munkatársa –, amikor ezt tovább értelmezte, és a szójáték következő rétegének kibontásaként megalkotta belőle a *Szép asszonyok egy gazdag házban* címváltozatot. Ez a magyar cím ugyanakkor már a regény cselekményének egyik fő vonulatát fogalmazza meg.

A regény témája annak a társadalmi rétegnek/csoportnak az élete, amelyet leginkább kalmároknak (távolsági kereskedőknek) lehetne neveznünk, de a regény keletkezése korában tevékenységük már szétszalazhatatlanul összefonódik az adószedéssel, az adóbérléssel, a helyi közigazgatás működésével, az alacsonyabb rangú hivatalnokok, előjárók közé való bekerüléssel, és rajtuk keresztül magas rangú pártfogók megszerzésével. Ezen réteg képviselőinek fő célja a vagyon- és kapcsolatszerzés. A vagyon a jóllét és a jólét feltétele, lehetőséget teremt a család fennmaradására is, és eszköze a létfontosságú kapcsolatok létrehozásának, fenntartásának is. Az ötvösremekekkel, ezüst ékszerekkel, csodálatos kelmékkel és nyers ezüsttömbökkel vagy más megvesztegetéssel, rokonságba kerüléssel, házassággal meg lehet venni pártfogást, részrehajló bírói ítéletet, bizonyos hivatali címeket, de valódi rangokat, hivatali állásokat is, hiszen a végső cél: bekerülni a birodalmat igazgató mandarin-arisztokrácia sorai közé. Ez a kereskedőréteg messze fölülemelkedik a népesség túlnyomó többségét adó, a földet kézi erővel, kapával megművelő írástudatlan parasztok világán. Ugyanakkor eltűnik az uralkodó elit, a mandarinok árnyékában, mert alig jelenik meg a történeti források lapjain: a főhivatalnokok, miközben szívesen elfogadják ajándékaikat, valójában lenézik a kalmárokat, hiszen tevékenységük gyakorlati, műveltségük igen korlátozott, a konfucianus elveket ismerik ugyan, de csak részben gyakorolják.

A regény főhőse egy Santung tartományban élő gazdag – és rohamosan tovább gazdagodó – kalmár, Hszi-men Csing. A világot benépesítő többi szereplő közül kiemelkednek gyarapodó számú asszonyai, de megjelenik háza népe, megismerhetők szolgálai, kliensei, barátai és üzletfelei is, utóbbiak a kétes ügyek elintézésére felfogadható csavargóféléktől az átutazó, nagyhatalmú fővárosi mandarinokig igen sokfélék. Hamar kiviláglik, hogy nagy vagyona ellenére Hszi-men Csing társadalmi állása kétes és

bizonytalan (a régi kínai társadalomban mindenki kiszolgáltatott!), valamelyes védelmet számára is csak a hatalom legfelső köreinek pártfogása jelenthet. Ennek megszerzésében Hszi-men Csing nem riad vissza semmi alkalomtól, semmi eszköztől. Ugyanakkor habozás nélkül él a gazdagodás nyújtotta, egyre szélesebbre táruló lehetőségekkel, asszonyai számának növelésével, újabb kereskedelmi ügyletekkel és hivatalyszerzéssel.

A regény főszereplői – a birodalom legfelső, vezető rétegéhez hasonlóan – mérhetetlen luxusban élnek: véget nem érő lakomáikon változatos, gazdag, rafinált ízű ételeket, italokat, egzotikus csemegéket szolgálnak fel, a sok, kitűnő minőségű tea mellett sokféle bort isznak. Díszesen szőtt, finom hímzésekkel tovább díszített selyemöltözeteket viselnek, ékszerekkel, hajtűkkel, hosszú gyöngysorokkal kiegészítve. Több udvart körbe vevő, sok helyiségből álló házaikban elegáns bútorok, színes függönyök, ünnepkor kiakasztott festmények és kalligráfia veszik őket körül, s a portához tartozó virágoskertet is úgy rendezték el, hogy minden évszakban legyen benne csodálni való.

A gazdag étkezés, a jólét lehetővé teszi a túlradó szexuális életet. Hszi-men Csing esetében ennek racionális és a hagyományos erkölcs szempontjából kifogástalan célja is van addig, amíg fiúutódot szeretne nemzeni, hogy a családja fennmaradjon. Személyes élvezetei érdekében azonban messze túllép ezen, nem ismer korlátot, mértéket. Feleségeivel, szolgálóival, más asszonyokkal és bordélyházban élő énekeslányokkal egyaránt gyakorolja a testi szerelem sokféle változatát, mert a női szépség vonzalmat ébreszt benne, de minden vonzódásban főként a maga örömet, élvezetét keresi. Ezeknek az alkalmaknak a részletes leírása adja a regény híres-hírhedt erotikus tartalmát. Ezen leírások időnként átlépik az európai ízlés határait, de a 17–18. századtól a hivatalos kínai közízlés is egyre prűdebbé vált, meg is cenzúrázták a regényt. A mű irodalmi, művészi kvalitásairól sokat mond az a tény, hogy a regény e megsonkított változatában is a régi írásbeliség legkedveltebb művei közé tartozik mindmáig.

A *Szép asszonyok egy gazdag házban* című klasszikus kínai regény új, gyakorlatilag teljes fordítása kínai eredetiből mintegy kilencvenöt százalékban elkészült. A mű a régi kínai világnak, társadalomnak a Nyugat számára jobbra rejtve maradt panorámáját tárja fel előttünk. A nevezetes erotikus részletek mellett bepillantást enged a régi kínai császárság általánosan ismert és elkönyvelt hagyományos képe mögé. Ezen hagyományos kép szerint az Ég adta hatalmával regnáló császár mandarinjai a Konfuciusz megfogalmazta sok évezredes alapelvek alapján igazgatják az írástudatlan földművelőket, mellesleg képesek páratlan szépségű, finomságú lírai költészet és meghökentően merész metafizikájú filozófia létrehozására. A valóság ennél még sokkal színesebb, a regény pedig egyéni törekvésekre, személyes sikerekre és bukásokra, mindennapi párbeszédéből kibontakozó konfliktusokra építve ad gazdag körképet erről az ismeretlen szerző szerint kiutatlan világról.